

Запровадження конкуренції на ринку електричної енергії в новій моделі ринку

Вадим Соломченко,
заступник начальника відділу ринків
електроенергії
Департаменту ПЕК та ЖКГ
Антимонопольного комітету України

МОДЕЛЬ НОВОГО РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

ЕНЕРГОАТОМ

ЦЕНТРЕНЕРГО

УКРГІДРОЕНЕРГО

ДТЕК

ДОНБАСЕНЕРГО

ВДЕ

ТЕЦ та інші

РИНОК ДВОСТОРОННІХ ДОГОВОРІВ

- ринок, на якому виробники можуть безпосередньо продавати е/е за вільними цінами споживачам або постачальникам;
- державні підприємства продають електроенергію на аукціонах;
- сторони двостороннього договору інформують Оператора ринку передачі про обсяги електроенергії за укладеним договором

РИНОК «НА ДОБУ НАПЕРЕД» ТА «ВНУТРІШНЬОДОБОВИЙ РИНOK»

гранична нижня межа обов'язкового продажу е/е виробниками на РДН, але не > 15 % місячного обсягу, встановлюється Регулятором

ОПЕРАТОР РИНКУ:

- реєструє учасників
- за результатами торгів визначає обсяги купівлі-продажу учасників ринку,
- ціни на е/е,
- фінансові зобов'язання учасників

Ринок допоміжних послуг

БАЛАНСУЮЧИЙ РИНOK

ринок, на якому купується та продається е/е, виробництво або споживання якої не було заплановано

Ринок допоміжних послуг

Постачальники електроенергії

(ціни вільні, обсяги договірні)

Постачальник «останньої надії»

(ціни вільні, за методикою, встановленою Регулятором)

Постачальник універсальних послуг

(ціни вільні, за методикою, встановленою Регулятором)

непобутові споживачі, побутові та малі непобутові споживачі а також вразливі споживачі

Оператор системи розподілу

Постачальник послуг комерційного обліку (ціна вільна, за методикою Регулятора)

ОПЕРАТОР СИСТЕМИ ПЕРЕДАЧІ

оператор ринку допоміжних послуг купує ДП, ціни – за правилами ринку

Надає послуги з диспетчерського управління ОЕС тариф визначається Регулятором

оператор балансуючого ринку ціни – за правилами ринку

реєструє повідомлення про договірні обсяги купівлі-продажу е/е

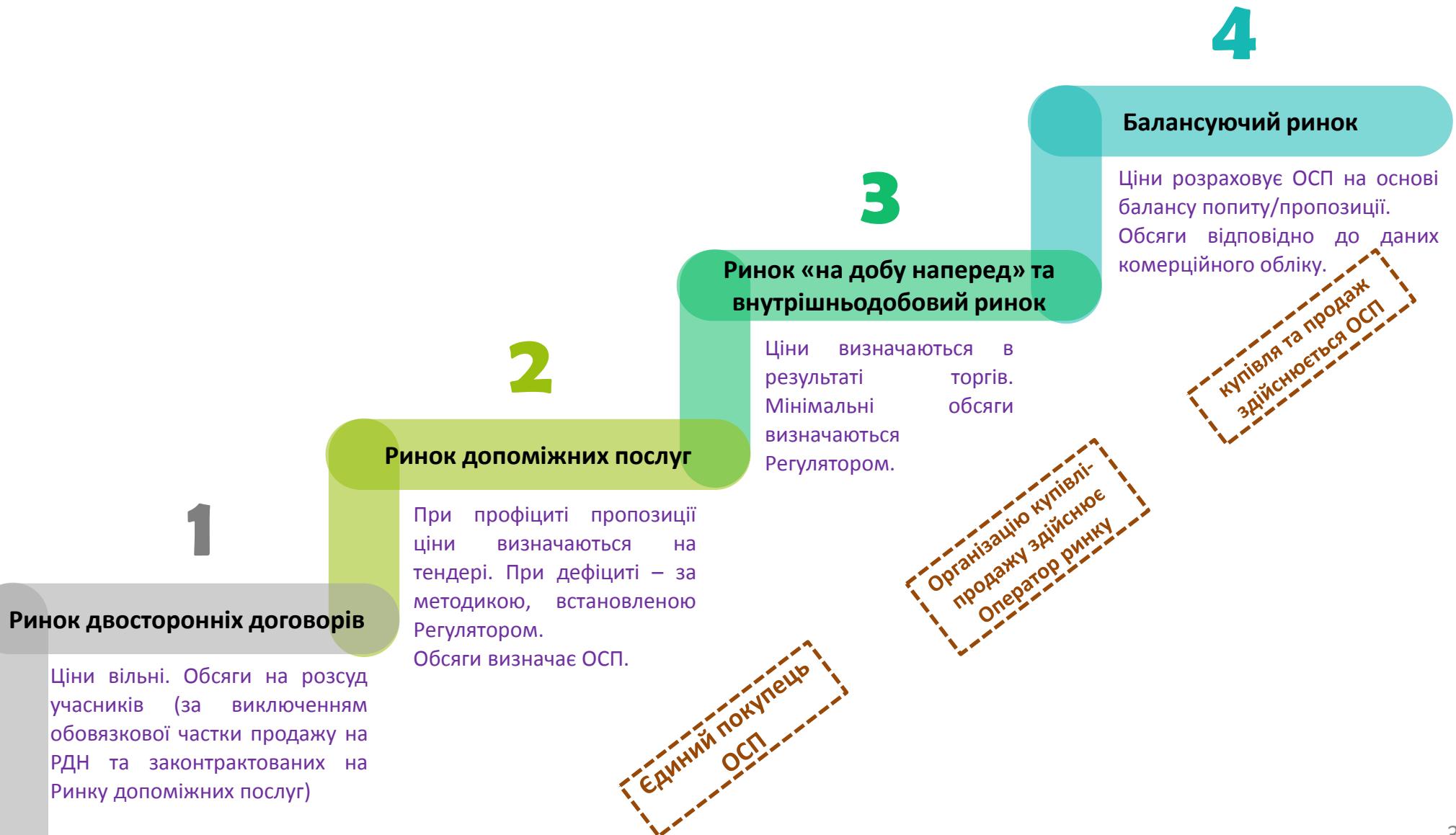
придбаває послуги ПСО

Постачальник послуг комерційного обліку Ціна вільна, за методикою Регулятора

Адміністратор комерційного обліку електроенергії Вартість послуг затверджується Регулятором

Адміністратор розрахунків Вартість послуг затверджується Регулятором

Оптовий ринок електроенергії

РИНОК ДВОСТОРОННІХ ДОГОВОРІВ

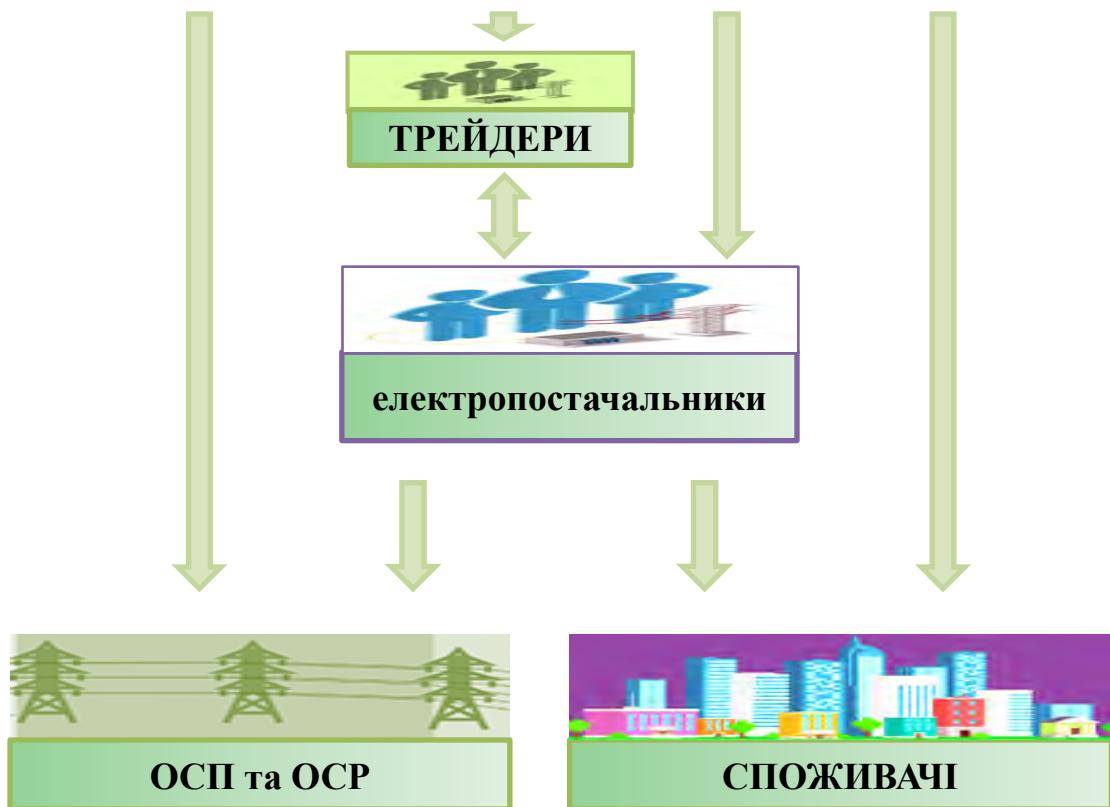
Закон України «Про ринок електричної енергії»

— ринок двосторонніх договорів передбачає укладання учасниками ринку прямих договорів на умовах вільних цін;

— купівлю-продаж електричної енергії за двосторонніми договорами здійснюють виробники, електропостачальники, ОСП, ОСР, трейдери, гарантований покупець та споживачі;

— виробники мають право продавати будь-які обсяги, за виключенням обов'язкового обсягу для продажу на РДН та потужності, що зарезервована для надання допоміжних послуг;

— сторони двостороннього договору повинні інформувати ОСП про договірні обсяги.

ВИРОБНИКИ НА РИНКУ ДВОСТОРОННІХ ДОГОВОРІВ

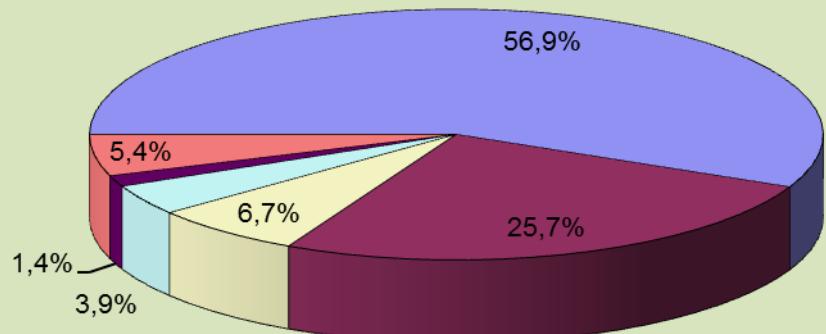
Загальна кількість ліцензіатів з виробництва електричної енергії

406

Ліцензіати, що здійснювали продаж в ОРЕ (2017 рік)

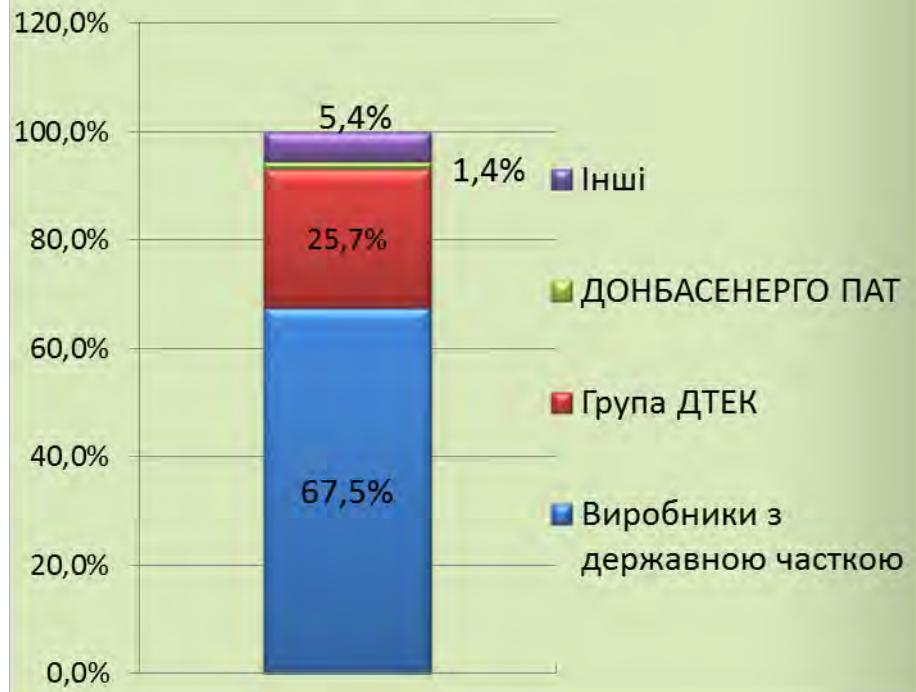
227

Прогнозні обсяги виробництва суб'єктів господарювання

- Енергоатом ДП НАЕК
- Група ДТЕК
- УКРГІДРОЕНЕРГО ПрАТ
- ЦЕНТРЕНЕРГО ПАТ
- ДОНБАСЕНЕРГО ПАТ
- Інші

Прогнозні частки виробників

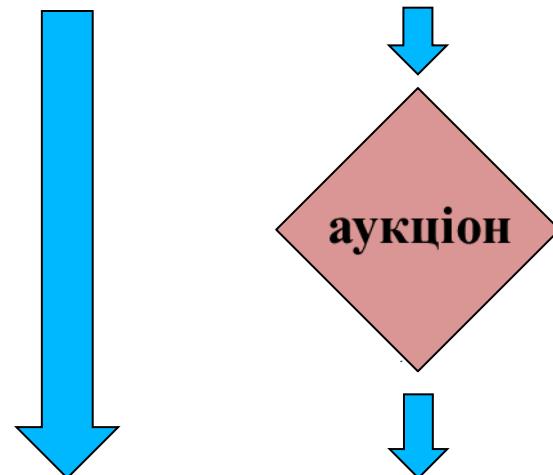

ПРОДАЖ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ НА РИНКУ ДВОСТОРОННІХ ДОГОВОРІВ

ПРОДАВЕЦЬ
група ДТЕК
≈ 25%

ПРОДАВЕЦЬ
Підприємства з державною частиною (Укргідроенерго, Енергоатом, Центренерго)
≈ 65 %

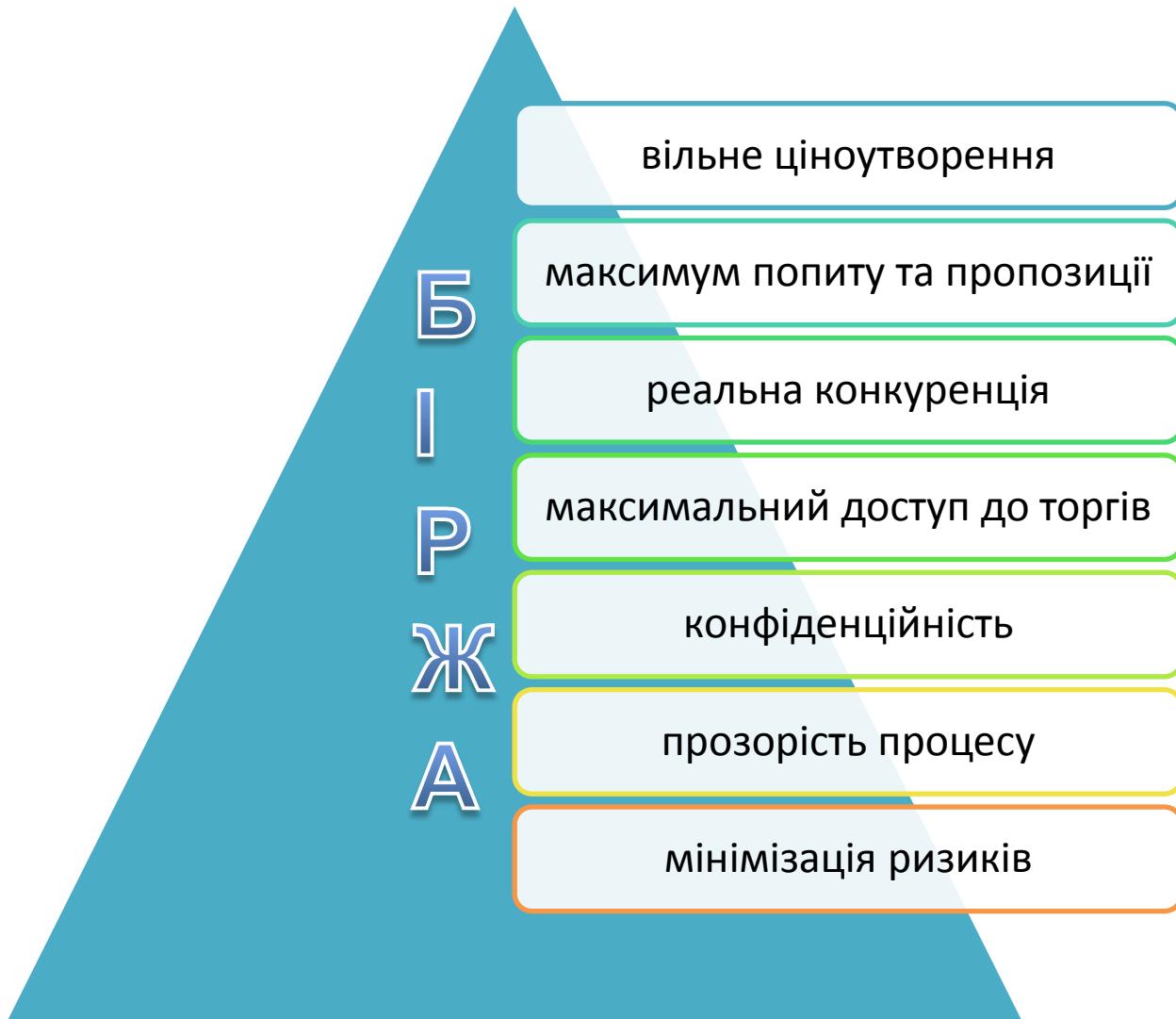
Підприємства з державною частиною здійснюють продаж електричної енергії за двосторонніми договорами на **електронних аукціонах**, порядок проведення яких затверджується Кабінетом Міністрів України

- на сьогоднішній день порядок проведення аукціонів не затверджено;

- обов'язковими учасниками аукціону є виробники, які потенційно спроможні зайняти більше 50% ринку;

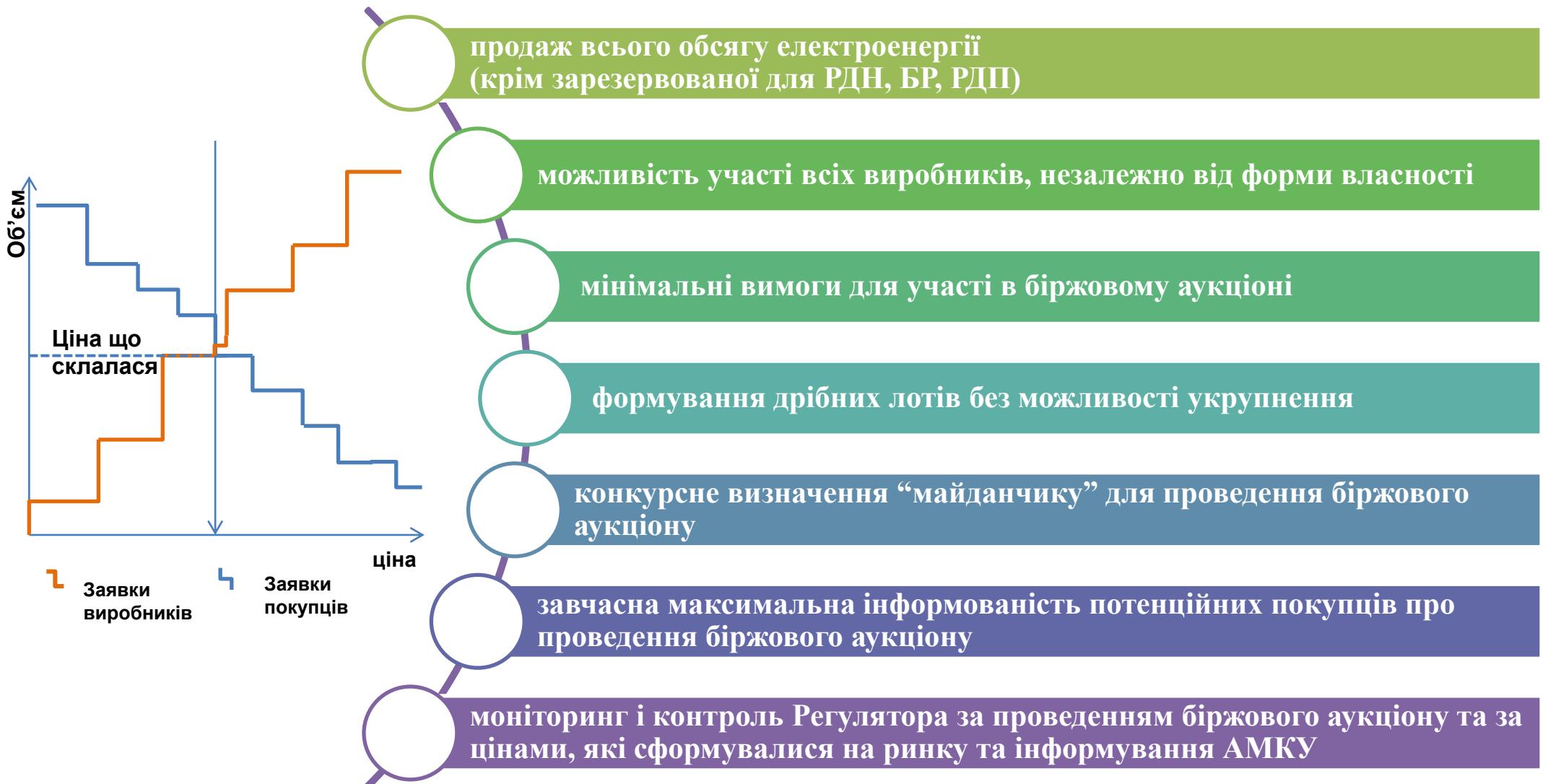
- Комітетом надано пропозиції Міненерговугілля щодо принципів проведення аукціонів.

БІРЖОВИЙ АУКЦІОН З ПРОДАЖУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ НА РИНКУ ДВОСТОРОННІХ ДОГОВОРІВ

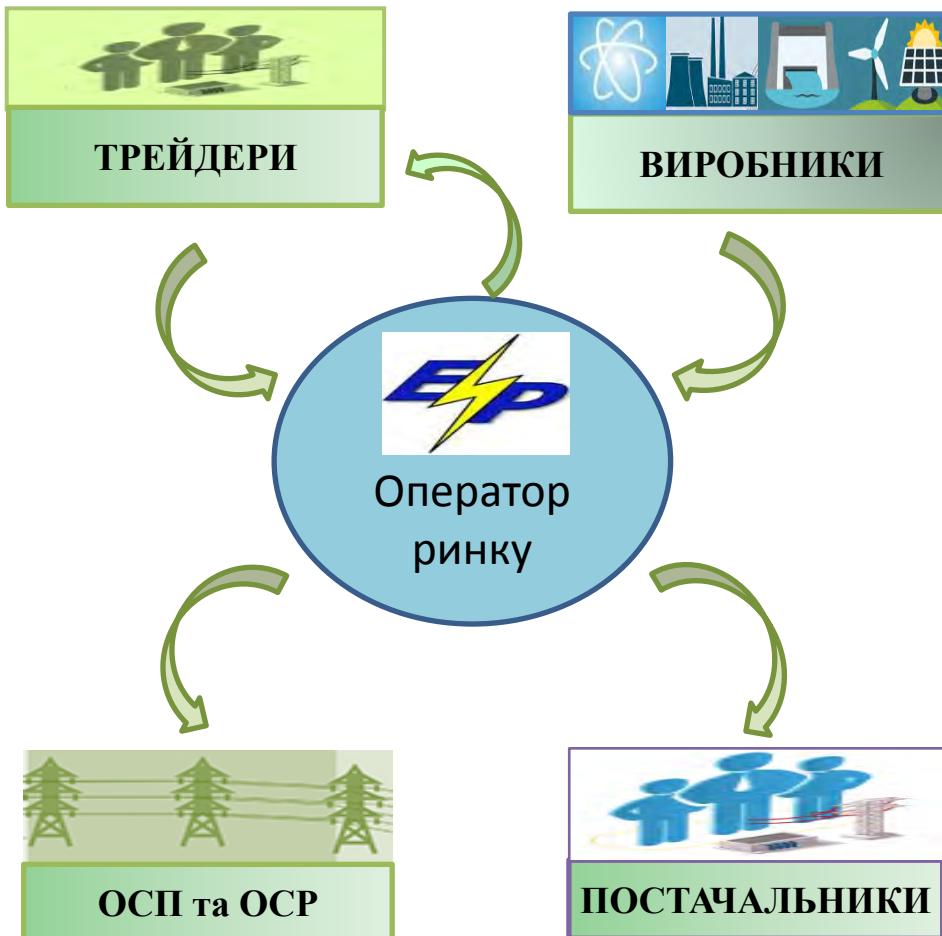

ВИМОГИ ДО БІРЖОВИХ АУКЦІОНІВ

Комітетом надані пропозиції Міненерговугілля листом № 128-29/02-4902 від 19.04.2018

РИНОК «НА ДОБУ НАПЕРЕД» ТА ВНУТРІШНЬОДОБОВИЙ РИНОК

Закон України «Про ринок електричної енергії»

**РДН та ВДР — працюють за принципом біржі,
на якій визначається індикативна ціна на е/е,
на яку орієнтуються учасники ринку**

Регулятор з метою забезпечення достатнього рівня ліквідності на РДН має право встановлювати виробникам, ГАЕС, ОСП та ОСР - граничну нижню межу обов'язкового продажу (обов'язкової купівлі) електричної енергії на РДН.

Ціна купівлі-продажу електричної енергії на РДН визначається для кожного розрахункового періоду оператором ринку за принципом граничного ціноутворення на основі балансу сукупного попиту на електричну енергію та її сукупної пропозиції.

Ціна купівлі-продажу електричної енергії на ВДР визначається за принципом ціноутворення «по заявленій (пропонованій) ціні».

Ціни на РДН та ВДР є вільними (ринковими) цінами.

ФУНКЦІЇ ДП «ЕНЕРГОРИНОК» СЬОГОДНІ І ЗАВТРА

КРОКИ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ «НА ДОБУ НАПЕРЕД» ТА ВНУТРІШНЬОДОБОВОМУ РИНКУ (І)

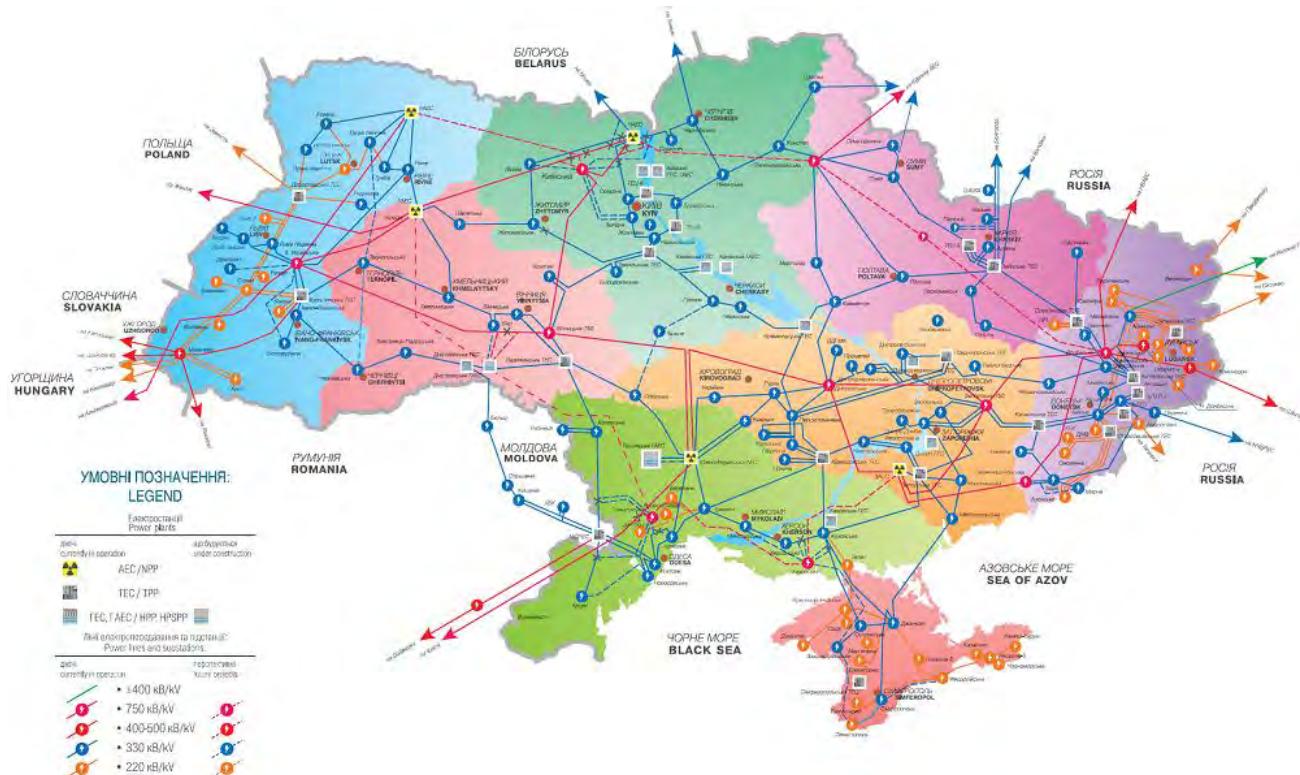

- встановлення однакової нижньої межі обов'язкової купівлі/продажу е/е на РДН;**
- встановлення мінімально-допустимого розміру фінансової гарантії;**
- прозорий порядок доступу учасників РДН/ВДР до програмного забезпечення оператора ринку;**
- договори про участь у РДН/ВДР повинні бути електронними та укладатися в найкоротші терміни;**
- договори про купівлю-продаж електричної енергії на РДН/ВДР повинні бути типовими**
- контроль Регулятора за встановленням фіксованого платежу;**
- відповіальність за розповсюдження конфіденційної (інсайдерської) інформації;**
- моніторинг ринку Регулятором та інформування АМКУ про виявлення ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції.**

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ «НА ДОБУ НАПЕРЕД» ТА ВНУТРІШНЬОДОБОВОМУ РИНКУ (II)

В Україні функціонує єдиний ринок «на добу наперед» та внутрішньодобовий ринок

Правила РДН/ВДР:

Учасники РДН/ВДР повинні у заявках зазначати зону для продажу/купівлі електроенергії відповідно до місцезнаходження точок відпуску/імпорту та/або відбору/експорту електричної енергії.

Правила ринку:

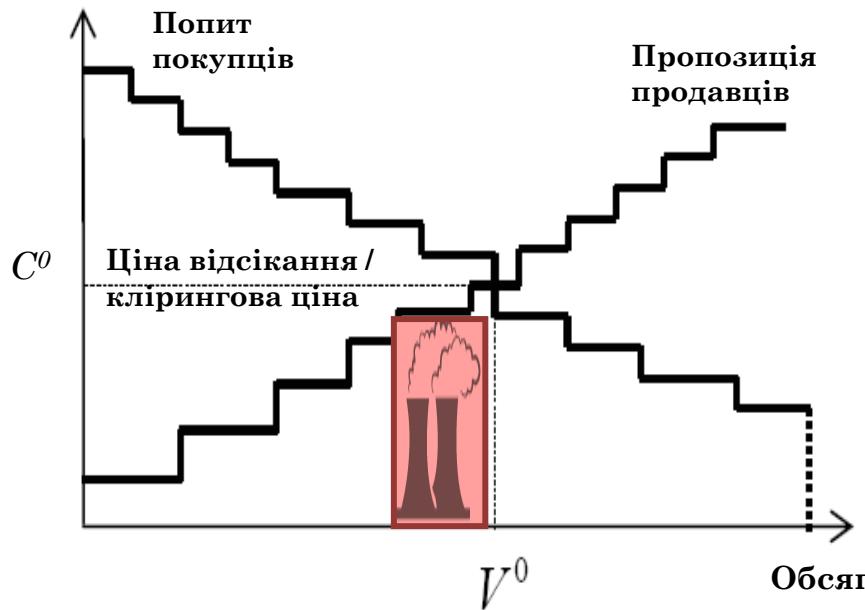
Зона - відокремлені зони балансування, визначені за синхронними областями області регулювання оператором системи передачі відповідно до Кодексу системи передачі

 Норми вторинного законодавства щодо зон для продажу/купівлі електроенергії містять ознаки розподілу ринку за територіальним принципом, що може призводити до обмеження, усунення чи спотворення конкуренції на ринку.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ «НА ДОБУ НАПЕРЕД» ТА ВНУТРІШНЬОДОБОВОМУ РИНКУ (ІІІ)

Ціна

виробники не обмежені в виборі блоків, електроенергія з яких буде продаватися на РДН => на РДН можуть бути виставлені найдорожчі блоки виробника, а електроенергія з дешевших блоків може бути продана за двосторонніми договорами

За результатами торгов оприлюднюються ціна та обсяги купівлі-продажу електричної енергії та інші показники, що можуть використовуватися як **орієнтир (індикатор)** для укладення правочинів щодо купівлі-продажу електричної енергії на ринку електричної енергії.

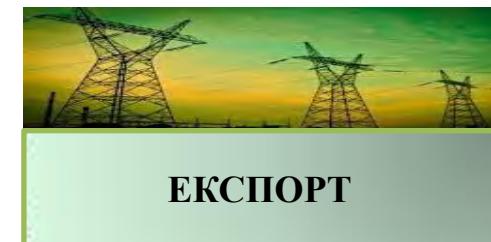
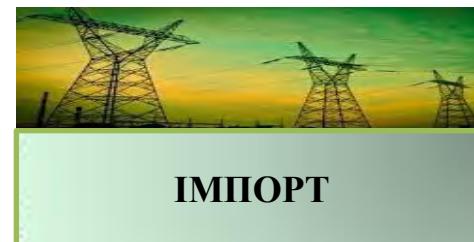

постійний моніторинг РДН з метою не допущення отримання неконкурентних переваг та зловживання монопольним становищем на ринку, а у разі виявлення ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції (в т.ч. постійного продажу на РДН електроенергії, яка виробляється найдорожчими блоками одного виробника) повідомляти АМКУ про такі факти.

БАЛАНСУЮЧИЙ РИНОК

БР — працює для збалансування попиту та пропозиції електроенергії в режимі реального часу, тож і ціни тут є найвищими.

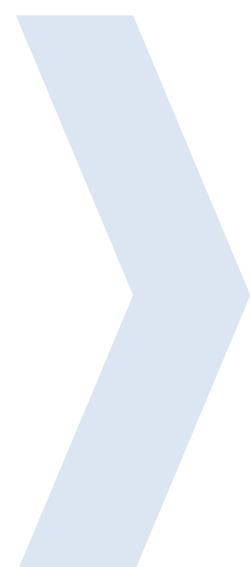
ФУНКЦІЇ УКРЕНЕРГО СЬОГОДНІ І ЗАВТРА

Національна енергетична компанія

оперативно-
технологічне
управління ОЕС

передача
електроенергії
магістральними
електромережами

КРОКИ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНЦІЇ НА БАЛАНСУЮЧОМУ РИНКУ (І)

Оператор системи передачі має зобов'язання щодо купівлі/продажу електричної енергії з метою компенсації технологічних втрат на її передачу.

Показники втрат	2015	2016
Абсолютні витрати електроенергії в магістральних та міждержавних електрических мережах ОЕС України, млн кВт·год	4 255,11	3 647,15

моніторинг ринку Регулятором (в т.ч. недопущення здійснення ОСП прихованої трейдерської діяльності) та інформування АМКУ про виявлення ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції;
відповіальність за розповсюдження конфіденційної (інсайдерської) інформації.

РИНОК ДОПОМІЖНИХ ПОСЛУГ

Ринок ДП - система відносин, що виникають у зв'язку з придбанням оператором системи передачі допоміжних послуг у постачальників допоміжних послуг

постачальники допоміжних послуг

виробники, електропостачальники/споживачі

aPВЧ

(автоматичний резерв
відновлення частоти)

pPВЧ

(ручний резерв
відновлення частоти)

PПЧ

(резерв підтримання
частоти)

Конкурентні

виробник

Відновлення

(відновлення ОЕС
після аварії)

Регулювання напруги

(робота в режимі СК)

Неконкурентні

Закон України «Про ринок електричної енергії»

Обсяги допоміжних послуг визначаються ОСП

1) якщо обсяги завищені:

зменшення обсягу,
доступного на інших
ринках

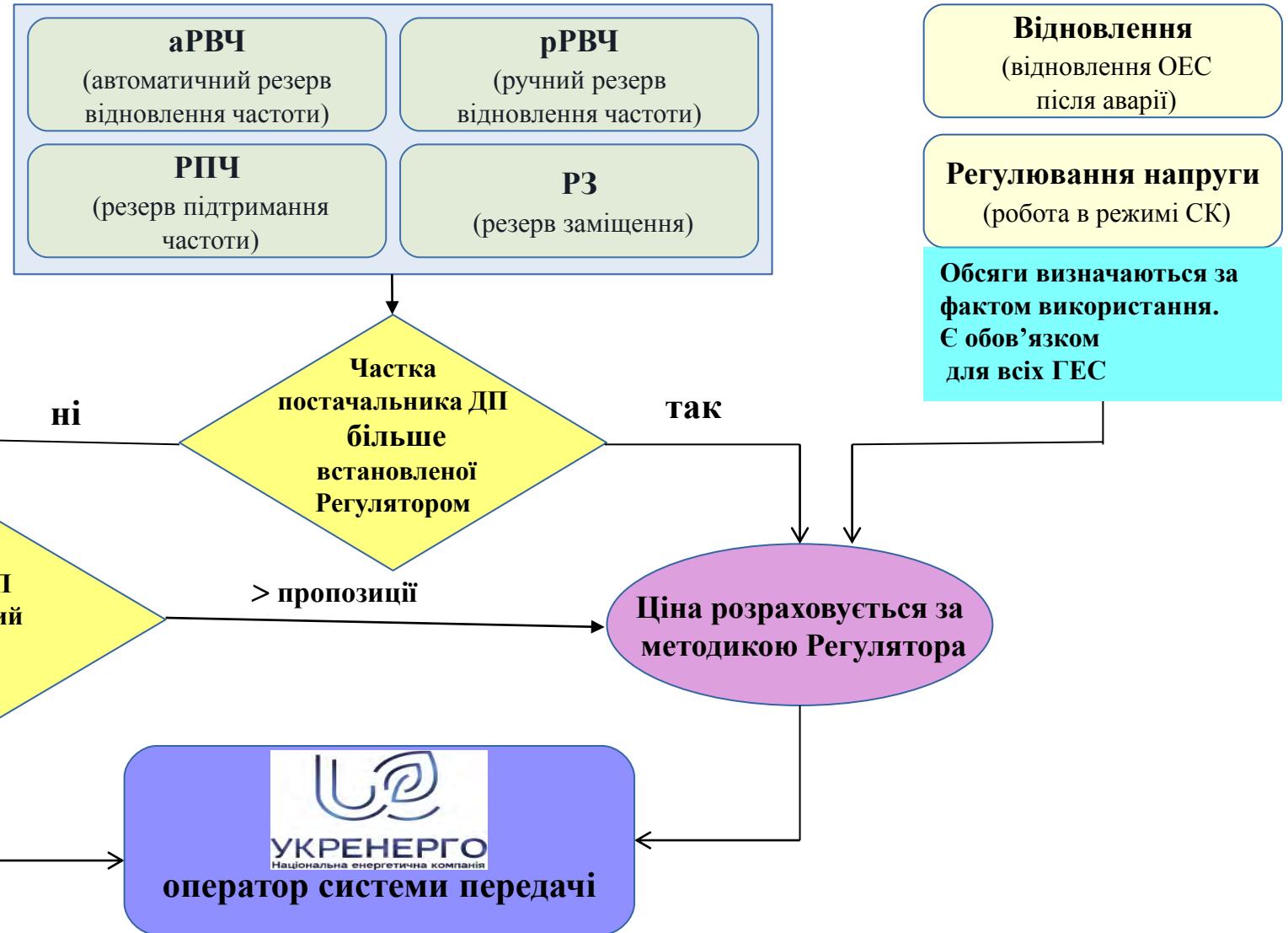
дефіцит пропозицій,
отже ціни
визначаються за
методикою Регулятора

2) обсяги можуть надаватися різними постачальниками, тому може виникнути ситуація, де обсяги можуть завищуватись/знижуватись для окремих видів генерації, що може призвести до спотворення конкуренції та зловживання монопольним становищем.

оператор системи передачі

ВИЗНАЧЕННЯ ЦІНИ НА РИНКУ ДОПОМІЖНИХ ПОСЛУГ

КРОКИ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ ДОПОМОЖНИХ ПОСЛУГ (І)

Регулятор визначає величину частки постачальника ДП на ринку ДП, при перевищенні якої ціни визначаються за методикою Регулятора:

- необхідний чіткий і прозорий порядок визначення обсягів допоміжних послуг на певний період;
- запобігання виникненню ситуації, за якої ціна допоміжних послуг, визначена за методикою, буде більш привабливою для постачальників ДП, і з метою отримання такої ціни постачальниками може створюватись штучний дефіцит;

розробити нормативно-правовий акт, який встановлюватиме чіткі та прозорі критерії, відповідно до яких постачальник допоміжних послуг буде зобов'язаний надавати послугу за ціною, розрахованою за затвердженою Регулятором методикою.

КРОКИ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ ДОПОМОЖНИХ ПОСЛУГ (II)

- встановлення обґрунтованого обсягу допоміжних послуг для всіх постачальників;
- методика визначення вартості ДП повинна бути обґрунтованою та направленаю на зменшення ціни;
- відповідальність і контроль за конфіденційною (інсайдерською) інформацією;
- моніторинг ринку Регулятором та інформування АМКУ про виявлення ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

РИНОК ДВОСТОРОННІХ ДОГОВОРІВ

- Запровадження біржових аукціонів
- Можливість участі всіх виробників, незалежно від форми власності

РИНОК «НА ДОБУ НАПЕРЕД» ТА ВНУТРІШНЬОДОБОВИЙ РИНОК

- Заборона поділу ринку на торгові зони
- Застосування типових електронних договорів

БАЛАНСУЮЧИЙ РИНОК

- Контроль за діяльністю ОСП (в т.ч. в частині недопущення здійснення ОСП прихованої трейдерської діяльності (купівлі електричної енергії з метою компенсації технологічних втрат та її продажу для балансування))

РИНОК ДОПОМІЖНИХ ПОСЛУГ

- Розробка НПА з чіткими та прозорими критеріями, відповідно до яких постачальник ДП буде зобов'язаний надавати допоміжну послугу за ціною, розрахованою та затвердженою Регулятором.
- Методика визначення вартості ДП повинна бути обґрунтованою та направленою на зменшення ціни;
- моніторинг ринку Регулятором повинен забезпечувати можливість виявлення ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції та інформування АМКУ в найкоротший термін для вжиття передбачених Законом заходів.

Антимонопольний комітет України

Дякую за увагу

<http://www.amc.gov.ua/>

*03035, м. Київ, МСП-03680, вул. Митрополіта Липківського, 45 ,
телефон: (044) 251-62-62 факс: (044) 520-03-25*